

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр

за спеціальністю *242 Туризм*

на тему: **«Порівняльна оцінка особливостей розвитку туризму в
Західному і Південному регіонах України»**

Реферат

Виконавець,
студентка ФМЕ, гр. 47
Гашева А.О.

Науковий керівник,
к.е.н., доцент **Михайлюк О.Л.**

Одеса 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Тема дослідження є дуже актуальною сьогодні, тому що Україна має дуже багато підстав для успішного розвитку туристичної діяльності у країні. Туризм являє собою одну з найбільших, високодохідних і найбільш динамічних галузей світової економіки. Успішний розвиток туризму впливає на розвиток інших ключових сфер економіки.

Метою кваліфікаційної роботи є: дослідження оцінки особливостей розвитку туризму в Західному і Південному регіонах України

Мета дослідження розкривається через виконання наступних **завдань**:

- розкриття основних понять, які характеризують туристичну діяльність та узагальнення видів туризму;
- проаналізувати процес розвитку туризму у Західному та Південному регіонах України;
- виявлення провідних регіональних особливостей природно-ресурсного потенціалу та стану розвитку туристичних об'єктів Західного та Південного регіонів;
- порівняння соціально-економічної ситуації у Західному та Південному регіонах України;
- охарактеризування туристичних кластерів;
- дослідження існуючих кластерів в Україні;
- розробка шляхів підвищення конкурентоспроможності туристичного потенціалу Західного і Південного регіонів України.

Об'єкт дослідження: туристичні ресурси Західного і Південного регіонів України.

Предмет дослідження: процеси розвитку туризму в Західному і Південному регіонах України.

Методи дослідження: порівняльного, історичного, статистичного аналізу - для аналізу умов розвитку туризму; SWOT- аналізу для визначення сильних і слабких сторін розвитку туризму в Західного і Південного регіонів; предметного моделювання, аналогії, метод аналіз-синтез, системно-структурний – для систематизації основних понять.

Інформаційна база дослідження. Дослідження по темі кваліфікаційної роботи проводилися за допомогою аналізу законодавчих актів, комплексних програм розвитку регіонів, концепцій та стратегій розвитку окремих видів діяльності територій; літературних джерел, матеріалів офіційних сайтів об'єднаних територіальних громад, обласних та районних адміністрацій.

Структура та обсяг роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дипломної роботи становить 78 сторінок. Робота містить 20 таблиць та 9 малюнків. Список використаних джерел включає 69 найменувань і викладений на 7 сторінках.

Публікації за темою кваліфікаційної роботи:

1. Гашева А. Досвід провідних країн світу у сфері розвитку туризму і рекреації.- Розвиток сталого туризму: виклики і можливості для туристичного та готельно-ресторанного бізнесу: Матеріали круглого столу та студентської науково-практичної конференції (м.Одеса,12 квітня, 2017 року) / Одеський національний економічний університет. – Одеса: ОНЕУ, 2017. – 500 с. (с. 202-206).
2. Гашева А. Маркетинговая деятельность ресторана «Компот».- Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Матеріали круглого столу та студентської науково-практичної конференції (м. Одеса, 12 квітня 2018 року) / Одеський національний економічний університет. – Одеса: ОНЕУ, 2017. – 678 с. (с. 522-526).
3. Гашева А. Можливості здійснення бюджетних подорожей в Україні /Збірник наукових робіт за підсумками студентської наукової конференції МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ – Одеса: ОНЕУ, 2016. – 295 с. (с. 199-203).
4. Гашева А. Порівняльна оцінка особливостей розвитку туристичного потенціалу Західного та Південного регіонів України.- Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених (м.Одеса, 10 квітня 2019 року) / Одеський національний економічний університет. – Одеса: ОНЕУ, 2019. – 881 с. (с. 518-522).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ» розглядаються питання основних понять у туристичній діяльності, а також класифікація видів туризму.

У другому розділі «АНАЛІЗ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ І СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ У РЕГІОНАХ» проаналізовані наявні ресурси двох регіонів, які можуть сприяти розвитку туристичної діяльності.

У третьому розділі «ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАХІДНОМУ І ПІВДЕННОМУ РЕГІОНАХ» досліджуються туристичні кластери та шляхи підвищення конкурентоспроможності туристичного потенціалу Західного і Південного регіонів.

ВИСНОВКИ

Наша країна розташовується в серці Європи та має багату культуру і багатогранну історію. Це країна з чудовою природою і власним колоритом традицій, країна лікувального м'якого мікроклімату, самобутнього народного мистецтва і глибокої слов'янської культури. Багата історико-культурна спадщина, озера, річки, ліси з дикорослими ягодами і грибами, лікувальні грязі, мінеральні води, рибальство. Все це створює необхідні передумови для культурно-

пізнавального, лікувально-оздоровчого, спортивного, сільського та інших видів туризму.

Виходячи з матеріалу, який був викладений у кваліфікаційній роботі, ми можемо зробити певні висновки. Перш за все, це те, що туризм представляє собою багатогранне явище, яке тісно пов'язано з багатьма сферами, наприклад такими як економіка, медицина, культура, спорт та інші. Але він не є об'єктом досліджень жодної з них.

Туристична індустрія - це взаємозв'язок різних галузей господарства, закладів культури, освіти, науки, які забезпечують створення матеріально-технічної бази туризму, підготовку кадрів та процес виробництва, реалізації і споживання туристичного продукту базуючись на використанні природних багатств, матеріальних і цінностей духовної сфери суспільства.

Головним законодавчим актом, який регулює туристичну діяльність в Україні є Закон України «Про туризм» №324/95-ВР від 15.09.1995 р. Саме у цьому документі зазначаються отновні поняття туристичної діяльності.

Західний регіон України більший за Південний на 24 340 км², це на 4% більше відносно території всієї країни. Він також має кращі природні рекреаційно-туристичні ресурси ніж Південний, але більш низький середній бал ресурсно-рекреаційного рейтингу. Проаналізувавши земельні та водні ресурси обох досліджуваних регіонів ми бачимо, що Південний регіон більш багатий на водні ресурси, їх питома вага від всієї території становить 8,9% , у той час як у Західному регіоні цей показник становить лише 2%.

Оцінивши соціально-економічні умови для розвитку туризму у регіонах видно, що Південний регіон має їх більше, але попри це, туристичні потоки у Західному регіоні значно більші.

Також був проведений аналіз кількості засобів розміщення у регіонах, він показав, що колективних засобів розміщення у Західному регіоні у 2017 році більше лише на 106 одиниць, хоча площа регіону більша. При порівнянні їх кількості у двох регіонах, лідуючі позиції займає Одесьька область, яка налічує у 2017 році 529 одиниць засобів розміщення, що становить 51,6 % від загальної їх кількості у регіоні. Що стосується санаторно – курортних та оздоровчих закладів, то можна побачити, що поступово відбувається зменшення їх кількості. Таким чином, у Південному регіоні (станом на 2017 рік) їх налічується 681 одиниць, що на 174 менше ніж було у 2012 році. Така сама ситуація спостерігається й у Західному регіоні. Якщо у 2012 році кількість санаторно – курортних та оздоровчих закладів становила 288 одиниць, то у 2017 році вже 229, що на 59 одиниць менше.

Кількість закладів культури та мистецтва в обох регіонах мають тенденцію до збільшення. У 2017 році у Південному регіоні їх кількість дорівнює 46 одиниць, що на 4 більше ніж було у 2012 році, а у Західному 163 одиниці, що перевищило показники 2012 року на 7 одиниць.

Поява на туристському ринку кластерів як форми організації туризму обґрунтовано тим, що саме туристський кластер об'єднує в собі організації і галузі, які тісно пов'язані та взаємодоповнюють один одного, а також сприяють

зростанню своєї конкурентоспроможності і, відповідно, туризму в конкретному місці. Його метою є підвищення рівня економічної стійкості регіону, розвиток інфраструктури, в тому числі підвищення ефективності роботи підприємств і організацій, що входять в туристичний кластер, стимулювання інновацій і розвитку нових напрямків туристичного бізнесу.

Для якісного розвитку та підвищення конкурентоспроможності туристичного продукту обох регіонів необхідно:

- Будівництво модернізація, та реконструкція об'єктів туристичної інфраструктури, доведення їх оснащення до міжнародних вимог;
- Розширення номенклатури туристично-рекреаційних послуг (розвиток та підтримка круїзного, лікувально-оздоровчого, ділового, культурного, історично-пізнавального, спортивного та розважального, екологічного та сільського, гірського та інших видів туризму;
- Покращання стану зон відпочинку;
- реставрація пам'яток історичної та культурної спадщини;
- Розвиток розгалуженої мережі організацій та установ, що надають екскурсійні, культурно-розважальні, оздоровчі та інші послуги;
- Створення кластерів у туристично-рекреаційній сфері;
- Створення центрів туристичної інформації з обслуговування туристів та відпочиваючих;
- Популяризація туристичного продукту через ярмаркову, виставкову та фестивальну діяльність;
- Просувати та рекламувати місцевий туристичний продукт.

АНОТАЦІЯ

Гашева А.О. : «Порівняльна оцінка особливостей розвитку туризму в Західному і Південному регіонах України»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
«242 Туризм»

Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів.

Об'єкт дослідження: туристичні ресурси Західного і Південного регіонів України.

Предмет дослідження: процеси розвитку туризму в Західному і Південному регіонах України.

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ» розглядаються питання основних понять у туристичній діяльності, а також класифікація видів туризму.

У другому розділі «АНАЛІЗ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ І СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ У РЕГІОНАХ» аналізуються наявні ресурси двох регіонів, які можуть сприяти розвитку туристичної діяльності.

У третьому розділі «ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАХІДНОМУ І ПІВДЕННОМУ РЕГІОНАХ» досліджуються туристичні кластери та шляхи підвищення конкурентоспроможності туристичного потенціалу Західного і Південного регіонів.

Ключові слова: підвищення конкурентоспроможності регіону, кластерна політика, види туризму, просування регіонального туризму, регіони України, природно-ресурсний потенціал, соціально-економічний стан регіонів, розвиток туристичних об'єктів.

SUMMARY

Hasheva A.O. : "A comparative assessment of the peculiarities of tourism development in the Western and Southern regions of Ukraine"

Qualifying work for obtaining a bachelor's degree in specialty
"242 Tourism"

Odessa National University of Economics, Odessa, 2019.

The theoretical aspects of tourism activity are considered in the work (main concepts that characterize it and classification of types of tourism)

The first section "THEORETICAL BASIS OF TOURISM ACTIVITY" deals with the main concepts in tourism activities, as well as the classification of types of tourism.

The second section, "ANALYSIS OF NATURAL RESOURCE POTENTIAL AND SOCIO-ECONOMIC SITUATION IN REGIONS", analyzes the available resources of two regions that can promote tourism development.

In the third section "PERSPECTIVES FOR DEVELOPMENT OF TOURISM ACTIVITIES IN THE WESTERN AND SOUTHERN REGIONS", tourist clusters and ways of increasing the competitiveness of the tourist potential of the Western and Southern regions are studied.

The process of tourism development in the Southern and Western regions of Ukraine is analyzed. The ways of increasing the competitiveness of the tourist potential of the Western and Southern regions of Ukraine are proposed

Structure of work. The work consists of an introduction, three sections, conclusions, list of sources used. The total volume of the thesis is 72 pages. The work contains 19 tables and 9 drawings. The list of sources used includes 36 titles and is set out on 4 pages.

Key words: regional competitiveness, cluster policy, types of tourism, promotion of regional tourism, regions of Ukraine, natural resource potential, socio-economic status of regions, development of tourist facilities.